

Месечен преглед од следењето од следењето на Поглавјето 23 - Правосудство, борба против корупцијата и темелни права - декември 2017 година -

I ПРАВОСУДСТВО

Правосудни реформи

Измени во составот на Совет за реформи во правосудството

По повлекувањето на проф. д-р Гордан Калајџиев, во текот на декември 2017 година, и други членови на Советот за реформи во правосудството вклучително и професорката Мирјана Најчевска, се повлекоа од неговиот состав. Тие го изразија нивното незадоволство од тоа што нема вистинска инклузивност на членовите во конципирањето на реформите и на законските решенија, како и тоа дека важни иницијативи се одбиваат без аргументација, а Советот се состанува релативно ретко при што на дневен ред воглавно се поставуваат прашања по избор на Министерството за правда.¹ Воедно, тие истакнаа дека ова тело било формирано само како параван за решенија кои се носат на друго место и служи за создавање лажна слика дека некаков екпертски тим има влијание врз реформските процеси.² Дел од оставките уследија откако членовите на Советот самите си закажаа работен состанок на 19 декември за да го дефинираат неговото идно функционирање. Кон критиките се приклучи професорот Фрчкоски кој смета дека се формирала бирократска група која сака да ги води реформите, иако нема капацитет за тоа, а кај јавноста се создала перцепција за обид за привидни реформи.³ Во пресрет на овие настани, министерот за правда, Саљиџи, и заменикот Ристовски, се повлекоа од Советот со цел да се деблокира процесот на работа на ова тело.⁴

Презентиран Извештајот од работата на работната група за увид во АКМИС системот

Министерот за правда Билен Саљиџи го презентираше Извештајот од увидот во функционалноста на АКМИС системот за алокација на предметите и надзорот над примената на одредбите од Судскиот деловник. Овој увид беше резултат на извештајот од експертската група на Прибе кој наведе сериозни индиции за злоупотреба на системот и беше спроведен во октомври и ноември 2017 година, а ги опфати Основниот суд Скопје 1 Скопје, Апелациониот суд Скопје и Врховниот суд. Увидот го спровела работна група која ја сочинувале стручни лица од Министерството за правда, судии и информатичари. Предмет на увидот биле процедурите за функционирање на АКМИС,

¹ <http://www.libertas.mk/kalajdhiev-sovetot-za-reformi-vo-pravo/>

² <https://goo.gl/osLN45>

³ <http://24vesti.mk/frchkoski-nema-da-dozvolime-diktat-za-pravosudnite-reformi>

⁴ <https://goo.gl/rgCLAT>

годишниот распоред на судиите, процедурата за исклучување на судии од автоматска распределба и прераспределба на предмети, како и сите одлуки за рачна распределба на предметите.

Работната група констатирала недоследност во примената на законот и Судскиот деловник како и во користењето на АКМИС во Основниот суд Скопје 1 и во Врховниот Суд, додека во Апелациониот суд Скопје се применува законската и подзаконската рамка, а АКМИС системот е имплементиран и редовно се користи освен во делот за судската управа. Биле воочени и други недоследности во секој суд поединечно кои се однесуваат на нередовно донесување на Годишен план, неформирање на работно тело и отсуство на внатрешни процедури за управување со движењето на предметите во судовите, исклучување на судиите од автоматска распределба на предметите без изготвување на писмена одлука со наредба и без образложена причина, пренебрегнување на начелото на специјализација на судиите, рачна прераспределба на предметите со писмена одлука од Претседателот на судот, прераспоредување на поименични предмети од еден на друг конкретен судија, која не се вршела преку АКМИС туку рачно, итн.⁵

Независност

Новиот Државен јавен обвинител Јовески положи свечена заклетва во Собранието

На 25.12.2017 година новоизбраниот државен јавен обвинител Љубомир Јовески, даде свечена изјава пред претседателот на Собранието Талат Џафери.⁶ Јовески беше избран по третиот обид на пратениците, откако претходно, Собранието двапати неуспешно гласаше за изборот на нов јавен обвинител, но не успеа да го избере поради недоволен број гласови. При првото гласање, „за“ беа 59 пратеници, а еден беше „воздржан“, а со оглед дека при повторниот обид, имаше 60 гласа „за“, претседателот на Собранието даде пауза заради обезбедување на потребниот кворум.

Реакција на Здружението на судии во однос на изборот на судии

Управниот одбор на Здружението на судиите на Република Македонија, на седницата одржана на 20.12.2017 година, расправаше за актуелните состојби во судството со акцент на последниот избор на судии и претседатели на судови, како и за последните постапки поведени од страна на Советот за утврдување на факти против судиите. Во однос на изборот и унапредувањето на судиите, УО го повика Судскиот совет на РМ да ги почитува законските норми и воспоставените принципи при изборот и унапредувањето на судиите и да ги образложи донесените одлуки со цел поголема транспарентност во работењето на Советот. Истовремено, Здружението на судии во неговото соопштение истакна дека тоа не навлегува во надлежностите на Советот за утврдување на факти,

⁵ http://www.pravda.gov.mk/novost_detail.asp?lang=mak&id=1416

⁶ https://www.sobranie.mk/2016-2020-srm-ns_article-svecena-izjava-na-novoizbraniot-drzaven-javen-obvinitel.nspx

но го повикува да ги почитува процедурите и да ја запази пресумпцијата на невиност при постапувањето и комуникацијата со јавноста.⁷

Непристрасност и одговорност

Судскиот совет по втор пат утврди несовесно и нестручно работење на судијата Митриновски

Судскиот совет, уште еднаш го разреши апелациониот судија Јордан Митриновски, за кого Судот во Стразбур одлучи дека постапката за неговото разрешување во 2011 година не била законита. Судскиот совет соопшти дека по завршувањето на 270-та седница продолжила 269-та седница под точка 5 од дневниот ред и донесена била одлука со која се утврдува нестручно и несовесно вршење на судиска функција на Јордан Митриновски, согласно член 75 став 1 алинеја 2 вв со член 74 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите.⁸

Имено, Судскиот совет постапи по напатствијата на Европскиот суд за човекови права и по барање на апликантот ја повтори постапката бидејќи Судот во Стразбур оцени дека подносителот на иницијативата за разрешување на Митриновски, претседателот на Врховниот суд, Јово Вангеловски, учествувал и во гласањето како член на советот со што одлуката за разрешување на Митриновски била пристрасна. Инаку, и во овој состав на Судскиот совет претседателот на Врховниот суд, е член по функција и учествува во работата на советот, но тој не присуствувал на седницата.⁹

Определени мерки на претпазливост за лицата обвинети во „Монструм“

На 1.12.2017 година Врховниот суд донесе решение по предметот „Монструм“, со кое на обвинетите А.И., Ф.А., Х.А. и С.Љ. им се определени други мерки за претпазливост, и тоа забрана за напуштање на живеалиште односно престојувалиште, како и редовно јавување пред Основниот суд Скопје 1 два пати неделно, а обвинетите веднаш се пуштаат на слобода.¹⁰ Со оглед дека пресудите на пониските судови беа укинати кон крајот на ноември, Врховниот суд нашол дека со други превентивни мерки ќе се обезбеди присуство на обвинетите во текот на постапката.¹¹

Јавна седница на Врховниот суд во предмет во кој е изречен доживотен затвор

На 4.12. 2017 година, со почеток во 11 часот, Врховниот суд одржа јавна седница по предметот Вкж2 бр.10/2017, што е оформен по жалба против пресудата КЖ-281/17 донесена од Апелациониот суд Битола со која е потврдена првостепената пресуда на Основниот суд Охрид К.бр.123/16 со која на

⁷ <http://www.akademik.mk/uo-na-zdruzhenieto-na-sudii-sudskiot-sovet-da-gi-pochituva-zakonskite-normi-pri-izborot-i-unapreduvaneto-na-sudiite/>

⁸ <https://goo.gl/cZvZJP>

⁹ <http://www.sudstvo.mk/2017/12/29/митриновски-разрешен-по-втор-пат/>

¹⁰ <https://goo.gl/DxcPPy>

¹¹ <https://goo.gl/JWZ21k>

обвинетиот во конкретниот предмет му е изречена казна доживотен затвор, а во врска со убиството што беше извршено во Охрид на 21.08.2014 година.¹²

Продолжени притворите за повеќе осомничени лица за собраниските настани на 27 април 2017

На 27.12.2017 година кривичниот совет на одделението за организиран криминал и корупција при Основниот суд Скопје 1 постапувајќи по предлогот на ОЈО за гонење организиран криминал и корупција (ОЈОГОКК) донесе решение за продолжување на мерката притвор и мерката куќен притвор за 23 лица, а во врска со настаните од Собранието на РМ од 27 април, за продолжување на мерката куќен притвор за четири лица, додека за две лица го прифати предлогот на обвинителството за укинување на мерката притвор и определување мерка куќен притвор.¹³ Воедно, на 25.12.2017 судија на претходна постапка определи мерка притвор за четири лица, откако судот бил известен дека овие лица не се достапни на органите за прогон.¹⁴

Постапувајќи по жалбите изјавени против решенијата за притвор, односно куќен притвор на судијата на претходна постапка кои беа опфатени со соодветните предлози на ОЈОГОКК, кривичниот совет при Основниот суд Скопје 1 донесе повеќе решенија и тоа:

- на 12.12.2017 - решение со кое потврди решенијата на судијата на претходна постапка за определување притвор за едно лице и куќен притвор за друго лице¹⁵;
- на 07.12.2017 година- решение со кое решенијата на судија на претходна постапка со кои беше прифатен предлогот за определување мерка притвор за две лица, како и мерка куќен притвор за други две лица ги потврди во целост¹⁶;
- на 05.12.2017 беа повикани шест лица опфатени со предлогот на обвинителството, а по нивно прозинување судијата на претходна постапка донесе решенија со кои за три лица го прифати предлогот на обвинителството и им определи мерка притвор во траење од 30 дена, додека на други две лица им определи мерка куќен притвор. Само еден предлог за определување мерка притвор беше одбиен, а на лицето му се определи куќен притвор.¹⁷;
- на 01.12.2017 - решение со кое кривичниот совет при Основниот суд Скопје 1 ги уважи жалбите на ОЈОГОКК и решенијата на судијата на претходна постапка ги преиначи на начин што уважен е предлогот за определување мерка притвор и против двајца осомничени определена е мерка притвор во траење од 30 дена, додека за останатите жалби поднесени против решенијата на судија на претходна постапка јавноста ќе биде дополнително известена.¹⁸

¹² <https://goo.gl/V8ucWL>

¹³ <https://goo.gl/pmmN75>

¹⁴ <https://goo.gl/SMgYF5>

¹⁵ <https://goo.gl/4LHdtt>

¹⁶ <https://goo.gl/BipaVd>

¹⁷ <https://goo.gl/33hB5B>

¹⁸ <https://goo.gl/by2e3o>

Професионализам, стручност и ефикасност

Претседателот на Кривичниот Суд го утврди новиот годишен распоред на судиите

На 20 декември 2017 година новиот претседател на Основниот суд Скопје 1 им го подели на судиите во овој суд новиот годишен распоред, со кој искусните кадри кои пред две години, беа без образложение испратени во одделот за прекршоци се враќаат да судат на предмети од организиран криминал и кривично полнолетни.

Судијата Огнен Ставрев, со судиско искуство од повеќе од 20 години ќе суди повторно во организиран криминал, откако пред две години Панчевски го распореди да суди сообраќајни прекршоци, а покрај него во организиран криминал ќе судат и други искусни судии како Добрила Кацарска, Владимир Туфегич, Џенета Бектовиќ, Горан Бошевски, но и неколку нови судии кои досега не судеа организиран криминал.

Со овој нов годишен распоред во одделот за прекршоци се распоредени и поранешниот претседател на судот Владимир Панчевски, како и в.д. претседателката Татјана Михајловска, но и Моника Бахчованска и Лидија Петровска кои претходно судеа во некои од предметите на СЈО.

Со новиот распоред, основано се очекува водење на поефикасни постапки.¹⁹

Поништен огласот за прием на јавни обвинители како слушатели на АСЈО

Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители на седницата одржана на 11.12.2017 година донесе одлука за поништување на Јавниот оглас на Академијата за прием на 60 слушатели на почетна обука-кандидати за јавни обвинители, објавен во Службен весник бр. 163 од 30.08.2016 година и во дневните весници „Лајм“ и „Нова Македонија“.²⁰

Судскиот совет објави огласи за претседатели на судови и оствари посета на судот во Крушево

Судскиот совет објави огласи за избор на претседатели на Апелациониот суд Скопје и на Основниот суд Дебар, еден судија на Врховниот суд и на Апелациониот суд Скопје, двата за кривична област.²¹

На 6.12.2017 година работна група составена од членови на Судскиот совет изврши посета во Основниот суд Крушево, при што беше извршен увид во работата на судиите во делот на почитување на законските рокови за преземање на процесните дејствија, како и за донесување, објавување и изготвување на одлуките; констатирање на евентуален застој во работата на судиите,

¹⁹ <https://goo.gl/Ujtsou>

²⁰ <http://www.jpacademy.gov.mk/novosti/10444>

²¹ <https://goo.gl/C5Kr4D>

како и причините за застојот; состојбата со старите предмети; оптовареноста на судиите согласно распоредот за работа и беше реализиран разговор со судиите со цел истите да се поттикнат веднаш да го информираат Судскиот совет за сите евентуални случаи на политички или друг вид притисок.²²

II БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Прес конференција на Специјалното јавно обвинителство

На прес конференцијата организирана на 19.12.2017 година специјалната јавна обвинителка Катица Јанева изрази уверување дека во пракса ќе се преземат мерки за целосна имплементација на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор и дека во најскоро време тоа ќе постапува согласно роковите предвидени во ЗКП и КЗ, како и дека ќе бидат донесат соодветни законски решенија со кои ќе се овозможат услови по изминување на мандатот пропишан со законот, во 2020 година СЈО да се трансформира и припои кон ЈОРМ, како самостојна институција во постапувањето по делата од негова надлежност и гонење на кривични дела на корупција висок профил. Беше истакнато и дека потврда на работата на СЈО во изминатиот период претставува судската пракса воспоставена со решенијата на Апелациониот суд Скопје, кои потврдуваат дека снимките кои произлегуваат од незаконското следење на комуникациите претставуваат доказ, како и одобрувањето на најголемиот број поднесени обвиненија од страна на СЈО. Инаку, СЈО подготвува Правилник и други акти за формирање на истражителски центар кој во целиот овој изминат период веќе неформално постои и успешно функционира, како и Правилник и процедура за примена на измените на Законот за заштита на сведоците, кој е веќе во собраниска процедура.²³

Отворени нови истраги од страна на Специјалното јавно обвинителство

На истата прес конференција СЈО извести и за преземените предистражни предмети од страна на ОЈО и на ОЈОГОКК во предметите кои се однесуваат на проектот „Скопје 2014“, случајот „Актор“ и за незаконската дивогоградба за објектот „Космос“, за кои во рамки на законскиот рок од 8 дена се донесени решенија за воспоставување надлежност од страна на СЈО и истите се припоени или се отворени нови предистражни постапки кои се водат во СЈО. Воедно, јавноста беше информирана за отворањето на седум нови истраги, откако по повеќемесечни опсежни предистражни дејствија биле донесени наредби за спроведување на истражни постапки против повеќе лица, и тоа:

- 1) Случајот „Странски служби“, каде е отворена истрага против две лица, тогаш началници во Одделот за оперативна техника при УБК, поради постоење основано сомневање дека сториле кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 став 5 в.в став 1 од КЗ, од кои едниот како поттикнувач, а другиот како директен извршител, а во врска со јавна набавка на соодветна техничка опрема наменета за УБК;

²² <https://goo.gl/G4KEhx>

²³ <http://www.jonsk.mk/?p=1478>

- 2) „Друмарина“, каде истрагата е отворена поради основано сомнение дека осомничената, тогашен пратеник во Собранието сторила кривично дело Измама во службата од член 355, став 3 и 1 од КЗ, а во врска со користење на право на надомест на патни трошоци за службени патувања со сопствено возило за време на нејзинот мандат како пратеник во Собранието на РМ од 25.06.2011 до 16.12.2015 година;
- 3) „Рентген“, истрагата е отворена поради основано сомнение дека во 2012 година, тогашниот министер за здравство при постапката за јавна набавка на рентген апарати и друга радиолошка служби во четири здравствени установи сторил кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 став 5 в.в став 1 од КЗ.
- 4) „Продуцент“, истрагата е отворена поради основано сомнение дека во периодот од 2009 до 2012 година, тогашниот министер за земјоделство, шумарство и водостопанство со искорисување на својата службена положба и овластување, спротивно на Законот за јавни набавки сторил кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 став 5 в.в став 1 од КЗ, преку склучување на договор за деловна соработка со друштво кое се јавило како продуцент на ТВ емисија, без спроведување на постапка за јавна набавка.
- 5) „Лидери“, истрага поради телефонскиот разговор кој е јавно објавен во т.н. бомби, а се однесува на договарање на „политика“ на рушење на евентуално бесправно изградени објекти помеѓу двајца лидери на политички партии, со што основано сомнение дека е сторено кривично дело Бесправно градење од член 244 а од КЗ.
- 6) „Тарифа 2“, случај кој се однесува на основано сомнение за злоупотреба на положбата при имплементација на ЕРП софтверот во АД „ЕЛЕМ“, каде истрагата се спроведува против едно лице, кое што е веќе обвинето во предметот „Тарифа“, меѓутоа овојпат поради основано сомнение дека сторил ново кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 ст.5 в.в со ст.4 в.в со ст.1 в.в со чл.45 од КЗ.
- 7) „Транспортер 2“, истрага како продолжение на незаконските дејствија со превозот на ученици во Битола, која се спроведува против десет осомничени лица, меѓу кои поранешниот градоначалник на Битола и поранешниот секретар на општината, како и пет овластени лица на превозниците, за кои е одобрен обвинителниот акт за „Транспортер“ но и тројца директори на основни училишта кои не беа опфатени со претходната истрага. Тие се сомничат дека сториле, односно помогнале во вршење на делото Злоупотреба на службената положба и овластување од член 353 став 5, в.в. со став 1 од КЗ.²⁴

Одобрен обвинителниот акт во „Тендери“ и „Титаник 3“

На 13.12. 2017 година СЈО ја извести јавноста дека на 11.12.2017 година од Советот за оценка на обвинителниот акт при Основниот суд Скопје 1 бил одобрен обвинителниот акт за предметот познат под името „Титаник 3“, кој беше поднесен на 29 јуни 2017 година.²⁵

На 26.12.2017 година Советот за оценка на обвинителен акт при Основниот суд Скопје 1 го одобри обвинителниот акт на СЈО во предметот означен како „Тендери“ во кој осомничена е поранешната

²⁴ <http://www.jonsk.mk/?p=1490>

²⁵ <http://www.jonsk.mk/?p=1478>

министерка за култура Елизабета Канчевска Милеска и тројца членови на комисија за набавки од Министерството, а оформениот предмет по одобриениот обвинителен акт согласно АКМИС системот електронски ќе биде распореден за понатамошно постапување.²⁶

Судењето во „Поткуп“ вратено на првостепено постапување

На 28.12.2017 година Апелациониот суд Скопје, по одржаната јавна седница по предметот „Поткуп“, каде обвинет е сегашниот премиер Зоран Заев, донесе одлука со која го укина првостепеното решение и предметот го врати на повторно постапување на првостепениот суд. Имено, во текот на постапката и одлучувањето по Предлогот на одбраната за издвојување на докази прибавени со посебни истражни мерки, поставен на рочиште за главна расправа, првостепениот суд постапил спротивно на законската процедура кога по предлогот на одбраната за кој не постоела согласност од странките, наместо одлуката да биде донесена од Советот кој бил во заседание, одлуката дополнително вон рочиште за главна расправа ја донел претседателот на советот со што излегол надвор од овластувањата утврдени со закон.²⁷

Утврдени термини за рочишта во „Тенк“ и „Трезор“

Судечките совети при Основниот суд Скопје 1 кои постапуваат по предметите „Тенк“ и „Трезор“ оформени по одобрување на обвинителните акти на СЈО, одредија термини за одржување на главна расправа и тоа 30.01.2018 година за предметот „Тенк“ и 05.02.2018 година за предметот „Трезор“, за кога се испратени и покани до странките во постапките.²⁸

Работилница за нелегално стекнатата имотна корист

На 27.12.2017 година „Мрежа 23+“ одржа експертска работилница за справувањето со нелегално стекнатата имотна корист. На работилницата дискутираа Слаѓана Тасева како експерт, но и учесници од СЈО, Министерството за внатрешни работи, судии и граѓански организации кои работат во областа. Обвинителката Ленче Ристовска ги сподели искуствата на СЈО при трагањето на нелегално стекнатата имотна корист и нејзината конфискација. На работилницата се дискутираа и предвидените новости во Нацрт-стратегијата за финансиски истраги и конфискација на имот.²⁹

АКТУЕЛНИ СУДСКИ ПОСТАПКИ

„Никола Тодоров“ (К-1834/17)- оштетено лице е поранешниот министер за здравство, а лицето Љупчо Стојановски од Велес, е обвинето за кривично дело Убиство од член 123 став 1 вв со член 19

²⁶ <https://goo.gl/45Qizu>

²⁷ <https://goo.gl/UYZyfX>

²⁸ <https://goo.gl/veEhRN>

²⁹ <http://www.merc.org.mk/aktivnost/38/rabotilnica-za-nelegalno-steknata-imotna-korist>

и Неовластено изработување, држење, посредување и трговија со оружје или распрскувачки материји од член 396 став 1 од КЗ и на истиот му е изречена мерка притвор. Пред почетокот на главната расправа бранителот на обвинетиот побара изземање на судијката, поради сомнеж за пристрасност и необјективност, што беше одбиено од судот. На главната расправа одбраната истакна приговор за вештачењата и барање за одбивање на доказите, со оглед дека специјалистите кои ги изготвиле вештачењата воопшто не се наоѓаат во регистарот на вешти лица и од таа причина било недозволиво истите да изготват вештачење, кое е изведено како доказ во постапката. По кратка пауза судијката истакна дека приговорот на одбраната е основан и е констатирано дека во моментот на изготвување на наодите, лиценцата на вештаците била истечена. Судечкиот совет одлучи на следната расправа закажана за 22.01.2018 година да биде изготвено ново вештачење што ќе го направи ЈЗУ „Психијатриска болница Скопје“, од кое треба да се утврди дали обвинетиот бил пресметлив и свесен за последиците кога го вршел делото и дали има психички нарушувања.

Предмет „Труст“ – К -1459/17- Расправата од 14.12.2017 продолжи со доказна постапка, на која беше испитуван сведок/вешто лице од областа на финансиите предложен од СЈО, и тоа директно испитуван од јавниот обвинител, по што него бранителот на прво обвинетиот го испита вкрстено.

Предмет „Триста“ – К – 40/17- обвинетиот се товари за злоупотреба на службена положба при набавка на возила за МВР, рочиштето на ден 01.12.2017 година повторно беше одложено поради времето потребно да се анализира доставената медицинска документација за обвинетиот. На следното рочиште закажано за 28.12.2017 година, јавноста (согласно законските одредби) беше исклучена поради сослушување на вештак (кој воедно достави и вештачење) во врска со здравствената состојба на обвинетиот и неговата способност да ја следи расправата. Судот дозволи присуство на претставници на стручната јавност согласно член 355 од ЗКП за време на сослушувањето на вештакот. Откако вештакот се произнесе и даде мислење дека обвинетиот е способен да ја следи расправата, во судницата беа повикани останатите претставници на јавноста. Со оглед на тоа што член на судечкиот совет е преместен во друго одделение согласно годишниот распоред на ОС Скопје 1, расправата беше одложена и истата ќе продолжи на 19.02.2018г., со давање на воведни говори пред изменет состав на судечкиот совет.

Двете рочишта закажани во **предметот „Тотал“ – К – 1493/17** каде како обвинет се јавува Драган Павловиќ Латас, беа одложени, и тоа рочиштето од 05.12.2017 година поради отсуство на претставници на правните лица обвинети во овој случај, додека пак рочиштето од 07.12.2017 година поради немање технички услови на судот за визуелно и тонско снимање. Наредното рочиште е закажано за 09.02.2018 година.

На рочиштето од 20.12.2017 година во **предметот „Сопот“ – КОК 53/10** беше сослушан сведок, чиешто испитување го водеше претседателот на советот кој суди во овој предмет. Неговата изјава во претходната постапка од 2003 година била користена како доказ на овој предмет и тој на рочиштето кажа дека таа изјава била дадена под присила и после неколкудневено малтретирање од страна на службени лица. Наредното рочиште е закажано за 06.02.2018 година и на него ќе се повикаат сведоци предложени од СЈО поврзани со овој предмет.

Во **предметот „Мариглен“ – К -1271/16**, судењето од 12.12.2017 година судењето беше одложено поради отсуство на ЈО, додека судењето од 25.12.2017 е одложено за 25.01.2018 година.

„Таргет – Тврдина“ – КОК - 47/17- судењето е веднаш одложено и тоа за ден 17.01.2018 година, поради тоа што обвинетите доставиле список со докази само во еден примерок, како и поради отсуството на еден од адвокатите на еден од обвинетите, кој навремено доставил барање за одлагање поради ангажман во друг судски случај.

Судијата кој го води **предметот „Левица“ - К-986/16** беше службено отсутна, поради што расправата се одложи за 25.01.2018 година.

Во **предметот „Павле Богоевски“ - К-1526/16**, судењето се одложи поради отсуство на ЈО и на обвинетиот и истото ќе продолжи на 25.01.2018 година.

Во **предметот „Божиновски“ - КОК-79/16** сведокот предложен од страна на одбраната бил на издржување на затворска казна во КПД Идризово, но кога судот се обратил до установата за да го обезбеди сведокот, бил информиран дека лицето било пуштено на слободен викенд и оттогаш не се вратило во Идризово (лицето е во бегство). Расправата се одложи за 11.01.2018 година.

„Траекторија“ - КОК-52/17- На рочиштето на 06.12.2017 година, еден од бранителите истакна дека инсистираат расправата да се снима аудио-визуелно, како што и впрочем е определено со членот 374 од ЗКП, по што расправата беше одложена за 18.12.2017 година. Јавноста немаше можност да ги дознае причините за одлагањето, бидејќи судот не го образложи јавно решението со кое расправата се одлага, иако од исказот на бранителот даден јавно, произлегува дека таа беше одложена поради немање на технички услови за нејзино снимање.

Пред почетокот на следното рочиште од 18.12.2017 година, во судницата им беше дозволен влез само на обвинителите и обвинетите со своите бранители, а главната расправа не започна бидејќи одбраната бараше одлагање затоа што не се води стенографски записник, како и дека камерите не биле директно поврзани со АКМИС. Судот ваквото барање го одби како неосновано. Потоа бранителите реагираа поради тоа што не ги добиле сите докази од СЈО, ниту аудио снимките кои се предложени како доказ, туку добиле транскрипти кои не ги опфаќаат сите разговори предложени како доказ, по што разви општа дебата помеѓу странките во постапката за тоа како и кога се доставуваат доказите до спротивната страна. Со оглед дека судницата во која се одржуваше судењето и камерите кои го регистрираа рочиштето биле резервирани од друг судија за друг предмет што требало да започне, судот ја одложи расправата за 26.12.2017 кога истото повторно се одложи за 31.01.2018 година поради отсуство на еден од обвинетите.

Во **предметот „Тарифа“ - КОК-51/17**, во кој се обвинети три лица за кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување, на првото рочиште за главна расправа од 19.12.2017 покрај произнесувањето за вина и поуките за правата на обвинетите, воведни говори дадоа СЈО и

бранителите. СЈО изнесе кратко излагање за кривичното дело и за корупцијата, и читање на обвинителниот акт, додека воведниот говор на одбраната беше хибрид со завршни зборови, бидејќи бранителите даваа свој осврт на доказите и на наводите на СЈО. Претставникот на СЈО реагираше кога бранителот истакна дека голем дел од доказите на СЈО не се преведени на македонски јазик, што беше потврдено од страна на судијата. Ниту една од странките во постапката во воведните говори не ја презентираше нивната „теорија на случај“. По давањето на воведните говори расправата беше прекината и таа ќе продолжи на 26.01.2017 во фаза на доказна постапка.

Расправата во **предметот „Општина Центар“ - К-1904/16** се одложи поради тоа што судницата бр. 1 (која единствено има капацитет да ги собере странките во постапката и јавноста), а воедно и опремата за снимање на расправата биле веќе резервирани од страна на друг судија за друг предмет (К-1834/17), иако истиот има само еден обвинет. Наредната расправа од 27.12.2017 се одложи за 02.02.2018 година. Судието за овој предмет ќе започне од почеток, од причина што судијата со новиот годишен распоред во Основниот Суд Скопје 1 Скопје е распореден во друг оддел.

Расправата во **предметот „Поткуп“ – КОК 62-16** од ден 25.12.2017 година беше одложена проради тоа што предметот е сè уште во Апелациониот суд во постапка по жалба против решението на Основниот суд Скопје 1 во врска со издвојување на докази. Расправата ќе продолжи на 29.01.2018.

III ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Народен правобранител

Постапувајќи по доставената претставка до Народниот правобранител од страна на пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ и Коалицијата „За подобра Македонија“ во која се истакнува дека биле грубо прекршени Уставот и правните процедури кога на 28.11.2017 година вооружени полицајци лишиле од слобода тројца пратеници, Народниот правобранител се обратил до МВР со барање за објаснувања, информации и докази за постапувањето на полицијата при приведувањето на пратениците, по што тим од институцијата извршил посета во Затворот Скопје каде што покрај увид во документацијата разговарал со притворените лица, како и со службени лица.³⁰

Врз основа на сите преземени дејствија, Народниот правобранител констатирал дека при приведувањето на пратениците и нивното лишување од слобода на 28.11.2017 година било повредено правото на пратенички имунитет утврдено со членот 64 од Уставот, и членовите 53-59 од Деловникот на Собранието, на начин што полициските службеници не се придружувале до правните процедури за приведување определени со членот 19 од Правилникот за начинот на вршење на полициски работи, кој предвидува обврска за полицискиот службеник по проверка на веродостојноста на исправите со кои се докажува статусот на имунитет на лицето кое се повикува на него да го прекине приведувањето и за тоа веднаш ќе го извести непосредниот раководен

³⁰http://ombudsman.mk/mk/novosti_i_nastani/241452/informacija_za_prezemenite_merki_i_konstatiranite_sostojbi_od_postapuvanjeto_po_pretstavkite_vo_.aspx

полициски службеник. Според Народниот правобранител, покрај правото на пратенички имунитет во конкретниот случај било повредено и начелото на презумпција на невиност, со тоа што пратениците со лисици на рацете биле приведени во судот, каде што по подолг престој истите биле пуштени, а мерката притвор им била изречена по неколку дена откако во Собранието се одлучи за одземање на пратеничкиот имунитет.

Со оглед дека постапувањето на полициските службени лица било спротивно на прописите за вршење на полициските работи, Народниот правобранител достави Препорака до министерот за внатрешни работи да се спроведе целосна постапка за испитување на начинот на постапувањето на полициските службеници на 28.11.2017 година, да се утврди одговорност и да се санкционираат прекршителите на правата на пратениците. Воедно, Правобранителот упати апел до Основниот суд Скопје 1 при носењето на судски одлуки да се почитува правото на имунитет, од причина што, како што наведоа, не е прв пат со судски наредби судечкиот суд да го повредува правото на имунитет.

Дискриминација

Во текот на месец декември, беше регистриран случај на дискриминација по основ на религија и верско уверување. Имено, до Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија се обрати странка од исламска вероисповест која носи шамија на главата, наведувајќи дека била дискриминирана од страна на професор на еден од факултетите при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“, ³¹ кој пресретнувајќи ја во еден од ходниците во факултетот ја предупредил дека доколку дојде кај него на полагање на претстојниот испит со шамија, истата нема да може да полага. Загрижила дека поради тоа што ѝ го рекол професорот таа може да биде спречена да го полага испитот, таа решила за овој проблем да се обрати до деканот на факултетот кој само го потврдил исказот на професорот дека од неа се бара да ја извади шамијата доколку сака да го полага испитот.

Овој случај претставува пример на ограничување на слободното изразување на исламската вероисповест и само ја потврдува дискриминаторската практика на факултетот. Со своето постапување во конкретниот случај, факултетот преку професорот и деканот, сторил директна дискриминација на студентката врз основа на религија и верско уверување спротивно на Уставот на Република Македонија кој на граѓаните им гарантира еднаквост во уживањето на слободите и правата, членот 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација кој ги определува религијата или верското уверување како еден од основите за дискриминација, како и членот 7 од Законот за високо образование кој предвидува дека „Државјаните на Република Македонија имаат под еднакви услови право на образование на високообразовните установи во Република Македонија“.

Во декември беше регистриран уште еден случај на дискриминација, откако до Хелсиншкиот комитет пристигна пријава од родители на дете со попреченост оперирано од карцином, инаку штитеник во Специјалниот завод Демир Капија, наведувајќи дека нивниот син бил дискриминиран

³¹ <http://mhc.org.mk/reports/709?locale=mk#.WmCk4qinHIU>

по основ на неговата попреченост од страна на докторка на Клиниката за радиологија и онкологија, каде требало да му се одреди постоперативна терапија поради влошена состојба. Докторката во два наврати одбила да изврши преглед врз пациент со попреченост со што сторила директна дискриминација и повреда на важечката нормативна рамка. Првиот пат штитеникот бил однесен на преглед на Клиниката во октомври од страна на две медицински сестри вработени во Специјалниот завод Демир Капија, при што докторката не го примила и прегледала штитеникот, а само врз основа на увид медицинската документација која тие ја носеле со себе, срочила извештај во кој пишува дека кај пациентот е присутна тешка ментална ретардација, тој не е контактибилен и не зборува, и заради таквите тегоби и неговата општа здравствена состојба на пациентот контраиндициран е натамошен третман. И тогаш, и при втората посета на докторката од страна на родителите на штитеникот, таа го одбила неговиот прием на преглед со штуро образложение дека тој има каде да се лечи и дека нема потреба да доаѓаат повеќе кај нејзе.

Со ваквото постапување е прекршена уставната забрана за дискриминација, како и Законот за спречување и заштита од дискриминација, Законот за заштита на пациентите, кој предвидува дека здравствените услуги се постојано достапни и пристапни на сите пациенти подеднакво и без дискриминација и во неколку членови експлицитно забранува дискриминација врз пациентите врз било која основа, Законот за здравствена заштита кој исто така предвидува начело на правичност кое се остварува со забрана на дискриминација при укажувањето на здравствената заштита по основ на вид на болест, психички или телесен инвалидитет, како и членот 20 од Законот за ментално здравје, кој ја забранува дискриминација врз основа на полот, јазикот, верата, политичкото или друго уверување, националното или социјалното потекло, сродството, имотната и општествената положба или некој друг статус на лицето со ментална болест. Согласно член 8 од истиот закон „Лицето со ментална болест има право на ист третман во грижата, лекувањето и рехабилитацијата, како и лицата болни од други болести“. Дополнително, констатирано е прекршување и на Кодексот на медицинската деонтологија на Лекарската комора на Македонија, кој предвидува дека при вршењето на своите лекарски должности лекарите нема да дозволат никакви разлики поради возраст, пол, националност, раса, политичка припадност, сексуална наклоност, хендикепираност и општествено-економска положба, а лекарот е обврзан својата професија да ја извршува совесно, прецизно и одговорно, без оглед на возраста, полот, верата, националноста, расата, политичката припадност, сексуалната наклоност, хендикепираноста и општествено-економската положба и неговиот личен однос кон болниот и неговото семејство. Истовремено, забележаниот третман на пациентот во овој случај се коси со Европската повелба за правата на пациентите, според која секој поединец има право на пристап до здравствените услуги потребни за неговото здравје, а здравствената заштита мора да гарантира еднаков пристап за сите, без дискриминација врз кој било основ. Воедно, членот 417 од Кривичниот законик на Република Македонија предвидува казнување за Расна и друга дискриминација, каде меѓу основите предвидена е и дискриминација врз основ на ментална или телесна попреченост, додека со член 208 од КЗ предвидено е казнување за Неукажување медицинска помош од лекар или друг здравствен работник.

Во рамките на проектот „Мрежа 23+“ беше промовирано истражувањето за досегашните искуства и иницијативи во обезбедување пристапност и инклузивност на судовите во Македонија, кое беше

спроведено од страна на Здружението „Отворете ги прозорците“.

Во однос на надворешната пристапност на судовите, од наодите на истражувањето може да се заклучи дека дури 28% од судовите одговориле дека немаат пристапни рампи, или пак нивните влезни рампи не одговараат за потребите на лицата со попреченост, 13% се сместени на приземје, додека 59% од судовите располагаат со влезни рампи адаптирани за самостојно користење од страна на лица со попречености.

Внатрешната адаптација на судовите за потребите на лицата со попреченост е на незадоволително ниво, а со оглед дека само 2 суда во државата имаат адаптирано тоалет за лицата со попреченост, само 4 судови имаат внатрешен лифт, а ниту еден од нив нема тактилна патека, или, пак, ознаки на Браева азбука. Едновременно, треба да се напомене дека во 14 судови (44%) е обезбеден придружник на лица со оштетен вид, додека во само 8 (25%) има обезбеден толкувач на знаковен јазик. За да се овозможи полесна комуникација и поддршка на лицата со попреченост, 81% од судовите имаат назначено контакт лице за прашања и услуги поврзани со лицата со попреченост.

Врз основа на добиените податоци и во согласност за Законот за спречување и заштита од дискриминација, кој во член 8, точка 2 вели дека „Дискриминација на лица со ментална и телесна попреченост постои и тогаш кога нема да се преземат мерки за отстранување на ограничувањата, односно прилагодување на инфраструктурата и просторот, користење на јавно достапни ресурси, или учество во јавниот и општествениот живот“ извештајот доаѓа до заклучок дека лицата со попреченост се соочуваат со дискриминација, поради необезбедени соодветни услови и пристапност на патот кон остварување на пристапот до правдата.³²

Заштита на приватноста и комуникациите

Уставниот суд со мнозинство гласови одлучи да покрене постапка по иницијативата за оценување на уставноста на членот 175 од Законот за следење на комуникациите. Судијата известител Вангелина Маркудова предложи судот да поведе постапка бидејќи со овој член не било регулирано во кои случаи се оправдува отстапувањето од уставно загарантираното право на приватност и неповредливост на комуникациите. Членот предвидува телекомуникациските оператори на сопствен трошок да ги обезбедат „сите неопходни технички услови за да овозможат следење на комуникациите во нивните мрежи“ за органот кој е надлежен за тоа, односно УБК. За мнозинството уставни судии членот е спорен бидејќи овозможува неограничено следење на комуникациите од страна на УБК без соодветна контрола, односно, во членовите 168 и 175 не е прецизно предвидено во кои услови, следењето на комуникациите е дозволено.

Претходно, оваа иницијатива беше на дневен ред пред Уставниот суд, но расправата беше одложена поради обемноста на материјалот. Судот ќе го изготви решението најдоцна до 5 јули и

³² www.merc.org.mk/Files/Write/00001/Files/Network23/studies/Pristapnost-i-inkluzivnost-na-sudovite-vo-Makedonija.pdf

network23@epi.org.mk

Овој преглед го подготвуваат членките на Мрежа 23+, која дејствува во областите покриени со Поглавјето 23 од пристапувањето во Еу правосудството и темелните права.

МРЕЖА

23

потоа ќе го достави на одговор до Собранието кое има рок од 30 дена да одговори на судот. Иницијативата за уставноста на овој член беше поднесена во 2015 година, откако СДСМ почна да ги објавува прислушуваниите материјали. Оспорениот член 175 и членот 176 беа дел и од извештајот на Прибе според кој УБК не треба да има директен пристап до техничката опрема која дозволува отсликување на комуникацискиот сигнал.³³

³³ <http://www.sudstvo.mk/2017/06/22/неограниченото-следење-на-комуникац/>